

2BLACKDOT..

“Esasen konu hep 2 nokta arasındadır”

Haftalık Politik ve Jeopolitik Gelişmeler

15 Eylül 2025 – Sayı 74

Bu hizmet size 2blackdot ve TEMA Grup tarafından ücretsiz verilmektedir. Bu yazılanlar yatırım tavsiyesi değildir.

Hazırlayan: Hakan Çalışkantürk

2twoblackdots@gmail.com

<https://www.2blackdots.com>

*** Yasal Uyarı:*** Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; a racı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, yatırım ve kalkınma bankaları ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde ve yetkili kuruluşlar tarafından kişilerin risk ve getiri tercihleri dikkate alınarak kişiye özel olarak sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler ise genel niteliktedir. Bu yorum ve tavsiyeler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihinize uygun olmayabilir. Bu nedenle sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir. Gerek bu yayındaki gerekse bu yayında kullanılan kaynaklardaki hata ve eksikliklerden ve bu yayındaki bilgilerin kullanılması sonucundaki yatırımcıların ve/veya ilgili kişilerin uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan, kar yoksunluğundan, manevi zararlardan ve her ne şekilde olursa olsun üçüncü kişilerin uğrayabileceği her türlü zarardan dolayı 2blackdot ve Hakan Çalışkantürk sorumlu tutulamaz.

2blackdot haftalık bülteni yönetici özeti:

 İsrail'in Katar Saldırısı

- **Olay:** 9 Eylül'de İsrail, Hamas'ın Doha'daki siyasi liderliğini hedef alarak Katar'a hava saldırısı düzenledi.
- **Önemi:** İlk kez bir Körfez ülkesi doğrudan vuruldu; Katar'ın **egemenliği ihlal edildi**.
- **Sonuç:** Ateşkes ve rehine müzakereleri raydan çıktı, bölgesel diplomasi ağır darbe aldı.

 Tepkiler ve Diplomatik Kriz

- **Katar:** Saldırıyı "terör eylemi" olarak tanımlayıp BM ve İslam dünyasını acil toplantıya çağırdı.
- **Körfez Ülkeleri:** Suudi Arabistan, BAE, Kuveyt, Bahreyn, Umman – alışılmadık bir birlik içinde İsrail'i kınadı.
- **ABD:** Çelişkili tutum; saldırıdan haberdar olduğu halde engellemedi, bu da **"ABD güvenlik garantisinin" sorgulanmasına** yol açtı.

 Gazze'de İnsanî Kriz

- İsrail, Gazze Şehri'nin **tam tahliyesini** istedi; binlerce sivil güneyde yetersiz kamplara yığıldı.
- **BM:** 1 milyondan fazla kişinin yerinden edildiğini, açlık ve susuzluğun kritik eşiğe ulaştığını raporladı.
- **Rehineler:** 48 İsrailli hâlen Hamas'ın elinde; saldırılar rehinelerin güvenliğini riske atıyor.

 Uluslararası Tepki ve Hukuk

- **BM Güvenlik Konseyi:** ABD'nin de desteğiyle İsrail'i kınadı.
- **AB:** Yaptırımlar gündeme geldi; Von der Leyen ticaretin askıya alınmasını önerdi.
- **Diğer Ülkeler:** Türkiye, Fransa, Rusya, Çin, Kanada ve birçok İslam ülkesi sert tepki gösterdi.
- **Hukuk:** Uluslararası hukukçular saldırıyı **"saldırganlık suçu"** olarak tanımlıyor.

 Bölgesel Denge ve İttifaklar

- **Normalleşme Çöküyor:** Abraham Anlaşmaları zayıfladı; Suudi Arabistan-İsrail normalleşmesi askıya alındı.
- **İsrail'in Yalnızlaşması:** Ürdün ve Mısır iş birliğini azalttı; BAE büyükelçisini geri çağırdı.
- **İran Faktörü:** Körfez ülkeleri ile İran arasında söylem yakınlaşması artıyor.

 İsrail'in Stratejik Hedefleri

- **Hamas'ı Tasfiye:** Lider kadroyu dünyanın her yerinde vurma politikası.
- **Caydırıcılık:** "Kim bize dokunursa ağır bedel öder" mesajı.
- **İç Politika:** Netanyahu, savaşı uzatarak iç baskıları azaltıyor.
- **İdeoloji:** "Büyük İsrail" anlayışıyla diplomasi yerine güç kullanımı tercih ediliyor.

 Sonuç

İsrail'in Katar saldırısı:

- **Kısa vadede:** Güç gösterisi ve Hamas'ı hedef alma.
- **Uzun vadede:**
 - İsrail'in uluslararası meşruiyetine ağır zarar
 - ABD'nin bölgedeki caydırıcılığının sorgulanması
 - Körfez ülkelerinin İran'a yaklaşması
 - İsrail'in **yalnızlaşması ve izolasyonu**

Netanyahu hükümetinin diplomasi yerine savaşı seçmesi, Orta Doğu'yu **"sonsuz çatışmalar çağına"** sürükleyebilir.

EGEMENLİK İHLALİ VE SONSUZ SAVAŞ STRATEJİSİ: İSRAIL'İN KATAR SALDIRISI “İsrail'in Gerçek Amacı Ne?”

Giriş

İsrail'in son dönemde Orta Doğu genelinde gerçekleştirdiği askeri saldırılar, bölgesel istikrar ve diplomasi üzerinde ciddi sarsıntılara yol açmaktadır. **9 Eylül 2025 Salı günü**, İsrail ilk kez bir **Körfez Arap ülkesi** olan **Katar'a doğrudan hava saldırısı düzenleyerek**, Hamas'ın Doha'daki siyasi liderliğini hedef aldı. Bu eylem, İsrail'in Ekim 2023'te başlayan Gazze savaşından bu yana Gazze Şeridi ve Batı Şeria'nın yanı sıra Yemen, Lübnan, Suriye, İran ve Tunus gibi farklı coğrafyalarda yürüttüğü operasyonların en sıra dışı ve kışkırtıcı adımı olarak görülmektedir. Nitekim İsrail, Hamas'ı yok etme kampanyası kapsamında **Gazze dışında beş farklı ülkede** zaten saldırılar düzenlemiş; bunlar arasında Temmuz 2024'te İran'da Hamas lideri İsmail Heniyye'nin öldürülmesi, Eylül 2024'te Lübnan'da Hizbullah lideri Hasan Nasrallah'ın suikastı ve Ağustos 2025'te Yemen'in başkenti Sana'da üst düzey Husi yöneticilerin hedef alınması gibi eylemler bulunmaktadır. Dahası, **Tunus kıyılarında Gazze'ye insani yardım amacıyla yola çıkan “Küresel Sumud Filosu” isimli sivil girişimin gemilerine** 8-9 Eylül gecelerinde kimliği belirsiz insansız hava araçlarıyla saldırılar düzenlenmiş; aktivistler bu saldırılardan İsrail'i sorumlu tutarken Tunus yetkilileri de soruşturma başlatmıştır. Tüm bu gelişmeler, İsrail'in Ekim 2023'te Hamas'ın saldırısıyla başlayan savaşın kapsamını giderek genişlettiğini ve uluslararası sınırları aşan “cezalandırma” operasyonlarına giriştiğini göstermektedir.

İsrail'in **Katar'a saldırısı**, bölgesel diplomasinin merkez üsterinden birini vurması bakımından özellikle dikkat çekicidir. Katar, son yıllarda **Hamas ile İsrail/ABD arasında dolaylı müzakerelere ev sahipliği** yaparak çatışmanın yatıştırılması ve rehine değişimleri konusunda aracılık rolü üstlenmişti. İsrail'in Doha'daki Hamas heyetine yönelik bu hava saldırısı, sadece Katar'ın egemenliğinin ihlali olmakla kalmayıp, aynı zamanda **sürmekte olan ateşkes ve rehine müzakerelerini fiilen raydan çıkaran bir hamle** olarak değerlendirilmektedir. Nitekim Hamas, saldırının hemen ardından yaptığı açıklamada bunun **“tüm müzakere sürecinin suikastı”** anlamına geldiğini vurgulayarak İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu hükümetinin barışçıl bir çözüm istemediğini ilan etmiştir. **İsrail'in güç kullanmayı diplomasinin önüne koymasının yarattığı riskler, ABD liderliğinin tutumu, Körfez ülkelerinin tepkileri ve İsrail'in nihai ve gerçek hedefinin ne olabileceği** soruları önümüzde durmaktadır.

KATAR'DAKİ SALDIRININ SEYRİ VE TARAFLARIN AÇIKLAMALARI

9 Eylül 2025 öğleden sonra, Katar'ın başkenti **Doha**'nın diplomatik yerleşim bölgesi West Bay Lagoon civarında saat 15:46 sularında art arda patlamalar duyuldu. Kısa süre sonra İsrail ordusu, **Doha'da bir yerleşkeye füze saldırıları düzenlediğini ve Hamas'ın üst düzey siyasi liderlerini hedef aldığını** doğruladı. Bu liderler arasında özellikle **Hamas'ın Gazze'deki baş müzakerecisi Halil el-Hayye'nin** de bulunduğu bildirildi. Saldırı anında söz konusu Hamas heyetinin, **ABD'nin arabuluculuğuyla sunulan yeni bir ateşkes ve rehine takası önerisini görüşmek üzere** toplandığı belirtilmiştir. İsrail jetleri tarafından atılan 10'un üzerinde hassas güdümlü mühimmatın, Hamas müzakereci ailelerinin de ikamet ettiği devlet tahsisli konutlardan oluşan bir kampüsü vurduğu ve yerleşkeyi ağır hasara uğrattığı anlaşılmaktadır. Bu **hava saldırısı, İsrail'in Katar topraklarındaki ilk askerî harekâtı olup** tarihinde ilk kez bir **Körfez İş birliği Konseyi¹ üyesini doğrudan vurması** anlamına gelmektedir.

Hamas saldırının hemen ardından heyetteki liderlerin **sağ kurtulduğunu** duyurdu. Hamas yetkilisi Suheyl el-Hindi, **Hamas'ın Doha'da hedef alınan siyasi lider kadrosunun saldırıdan yara almadan çıktığını** ancak can kayıpları yaşandığını açıkladı. El-Hindi'nin Al Jazeera'ya verdiği bilgiye göre **Halil el-Hayye'nin oğlu Humam, el-Hayye'nin ofis müdürü ve üç koruma görevlisi** saldırıda hayatını kaybetti; ayrıca **Katar İç Güvenlik Kuvvetleri'nden** bir koruma subayı da öldü. Toplamda en az **6 kişinin yaşamını yitirdiği** bu saldırıda Hamas saldırıyı **“başarısız bir suikast girişimi”** olarak niteleyerek **“bu saldırı, Netanyahu ve hükümetinin barışa yönelik hiçbir anlaşma istemediğini tartışmasız biçimde kanıtlamıştır”** ifadelerini kullandı. Örgüt ayrıca bu suikast girişiminden dolayı **ABD'yi de sorumlu** gördüğünü, zira Washington'un **“işgalciye verdiği kesintisiz destekle bu suça ortak olduğunu”** ilan etti.

Katar hükümeti saldırıya sert tepki göstererek bunu **“korkakça bir terör eylemi”** ve ülkenin egemenliğine yönelik vahim bir ihlal olarak kınadı. Katar Dışişleri, **uluslararası hukukun ve BM Sözleşmesi'nin açık ihlali** olarak nitelediği bu saldırının faillerini **“medeniyet dışı devlet terörü uygulayan aşırılık yanlıları”** şeklinde tanımladı. Katar Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman Al Sani, **“Bir taraf, diyalog için bize öneri iletmemizi istiyor; biz karşı tarafa bu önerileri sunmak üzere görüşmelere başlar başlamaz gelip ülkemizi bombalıyor – arabulucuyu ve görüşmelerin yapıldığı yeri bombalıyor. Bu, görüşmelerin hiçbir anlam taşımadığını net şekilde gösteriyor”** diyerek yaşananları öfkeyle dile getirdi. Katar, **Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ni acil toplantıya çağırdı** Doha'da **Arap Ligi² ile İslam İş birliği Teşkilatı'na üye ülkelerin katıldığı olağanüstü bir zirve** düzenlenmesine öncülük etti.

¹ Körfez İş birliği Konseyi (KİK) ya da İngilizce adıyla Gulf Cooperation Council (GCC), Abu Dabi Bildirgesiyle 25 Mayıs 1981'de kurulan bir bölgesel örgüttür. Kurucu üyeleri; Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt, Bahreyn ve Umman olup merkezi Riyad'dadır.

² Arap Ligi (tam adıyla Arap Devletleri Ligi, İngilizce: League of Arab States) 22 Mart 1945'te kurulan bölgesel bir uluslararası örgüttür. Üyeleri Mısır, Irak, Ürdün (o dönemde Transüdü), Lübnan, Suudi Arabistan, Suriye ve Yemen olan örgütün merkezi Kahire'dedir. 1945'te kuruluşunda Arap devletleri, tam anlamıyla federasyon veya konfederasyon kurmak istemediler. Daha gevşek bir iş birliği modeli benimsediler. Bu nedenle “League” (lig) terimi seçildi. Yani Arap Ligi, Arap Devletleri Birliği kadar sıkı değil, ama ortak çatı altında gevşek bir ittifaktır. Yani Her devlet egemenliğini koruyacak, sadece ortak çıkar konularında (ekonomi, siyaset, kültür) iş birliği yapılacaktır.

İsrail hükümeti, uluslararası alanda ender görülen bir hızla saldırının sorumluluğunu üstlendi ve bunu “**Ateş Zirvesi**” adını verdiği bir operasyonun parçası olarak tanımladı. Başbakan Netanyahu’nun ofisi tarafından yapılan açıklamada “**Bugün Hamas’ın tepe kadrosundaki terör şeflerine karşı icra edilen eylem tamamen bağımsız bir İsrail operasyonudur... İsrail başlattı, yürüttü ve tam sorumluluk almaktadır**” sözleri yer aldı. Netanyahu ve Savunma Bakanı İsrail Katz ayrıca ortak bir mesaj yayımlayarak bu saldırının gerekçesini açıkladılar. Mesajda, “**Hamas lider kadrosunun bu üyeleri, 7 Ekim 2023’teki katliamı planlayıp yürürlüğe koymuş ve o tarihten beri İsrail devletine karşı savaşı yönetmiştir**” ifadesiyle hedef alınan isimlerin cezalandırıldığı belirtildi. İsrail tarafı ayrıca Doha’daki operasyonu, **saldırıdan bir gün önce (8 Eylül) Kudüs’te Ramot kavşağında 6 İsraillinin öldürüldüğü silahlı saldırıya** misilleme olarak da gerekçelendirdiğini duyurdu. İsrail Büyükelçisi Yechiel Leiter, Katar’daki Hamas liderlerinin kurtulduğunun anlaşılması üzerine “**Bu sefer olmadıysa bir dahaki sefere**” diyerek hayatta kalanların yeniden hedef alınacağını açıkça dile getirdi.

Netanyahu, saldırıdan sonra ABD’nin Kudüs Büyükelçiliği’ndeki bir etkinlikte yaptığı konuşmada İsrail’in savaşı bitirmek istediğini, **ABD Başkanı Donald Trump’ın ortaya koyduğu ateşkes şartlarını İsrail’in kabul ettiğini ve Hamas da kabul ederse savaşın derhal sona ereceğini** söyledi. Burada atıf yapılan, savaşın sonlandırılmasına yönelik **Trump Planı**, kalan rehinelerin bırakılması ve 60 günlük bir ateşkes karşılığında Filistinli mahkûmların salıverilmesi ve kalıcı ateşkes müzakerelerini içeren bir ABD girişim. Nitekim **7 Eylül’de** Hamas, arabulucular vasıtasıyla ABD tarafından iletilen bazı ateşkes fikirleri aldığını ve “**derhal müzakere masasına oturmaya hazır olduğunu**” ilan etmişti. Hamas temsilcileri **8 Eylül’de** Katar Başbakanı ile bu Amerikan planını görüşmüş ve ertesi gün yeniden toplanmayı planlamıştı. **Ancak 9 Eylül’deki saldırı bu süreci kesti.** Hamas’ın açıklamasına göre Doha’daki suikast girişimi, “**savaşı sonlandıracak müzakerelerin tümüne yapılmış bir suikast**” niteliğinde. Gerçekten de saldırı, **devam eden ateşkes ve rehine takası görüşmelerinin geçici veya kalıcı olarak sona ermesiyle** sonuçlandı.

Amerika Birleşik Devletleri yönetimi ise müttefiki Katar’ın topraklarına yönelik bu eylem karşısında ikircikli bir tutum sergiledi. Saldırı öncesinde İsrail’in niyetinden haberdar olduğu anlaşılan Trump yönetimi, gerçekleşmesinin ardından endişelerini dile getirmekle yetindi. İsrail tarafı, **Başkan Trump’ın operasyonu önceden onayladığını** iddia ederken, Trump sonradan yaptığı açıklamada saldırının “**İsrail’in veya Amerika’nın hedeflerine hizmet etmediğini**” ve “**egemen bir ülke olan Katar’ın topraklarında tek taraflı bombalama yapmanın ilerleme sağlamadığını**” belirtti. Trump, ne yazık ki çok geç haberdar edildiği için saldırıyı durduramadığını söyleyerek üzüntüsünü dile getirmiş ve Katar’a böyle bir olayın bir daha tekrarlanmayacağı yönünde güvence vermeye çalışmıştır. Beyaz Saray Sözcüsü Karoline Leavitt de Trump’ın Katar’ı “güçlü bir müttefik ve dost” olarak gördüğünü vurgulayarak başkana göre bu saldırının yeri itibarıyla “çok talihsiz” olduğunu ifade etti. Ancak bu açıklamalar, **ABD’nin İsrail’i önleme konusundaki isteksizliğine ilişkin Körfez’de oluşan algıyı** değiştirmede. **Katar**, ABD’li yetkililerin saldırıdan ancak patlamalar başladıktan sonra haber verdiğini belirterek Washington’u da diplomatik ve askerî açıdan **ABD’nin bölgedeki en yakın müttefiklerinden birini bile koruyamadığı** ya da korumak istemediği şeklinde yorumladı.

GAZZE’DEKİ DURUM VE ARABULUCUSUZ ASKERÎ STRATEJİNİN RİSKLERİ

Katar’da müzakereci heyetin hedef alındığı saldırı, zamanlama açısından da dikkate değer. İsrail ordusu, **9 Eylül sabahı** Gazze Şehri’nde kalan sivillere **kenti tamamen boşaltmaları yönünde nihai bir uyarı** yapmıştır. Bu çağrı, İsrail’in **Gazze Şehri’ne kapsamlı bir kara harekâtı başlatma planının** habercisiydi ve on binlerce Filistinli, zaten harap durumda olan şehirden güneydeki bölgelere doğru yollara düştü. İsrail, savaşın başından beri zaman zaman kuzey Gazze’de belirli mahallelerin tahliye edilmesini istemişse de **ilk kez tüm Gazze Şehri’nin boşaltılmasını talep ederek** “Hamas’ın son kalesi” dediği bölgede tam kontrolü ele alma niyetini açıkça ortaya koymuştur. Bu sırada kentin içinde ve çevresinde **yaygın hava saldırılarıyla çok sayıda yüksek bina yerle bir edilmiş**, Başbakan Netanyahu bu yıkımları “esas büyük kara harekâtının sadece başlangıcı” olarak nitelendirmiştir ([apnews.com](https://www.apnews.com)). Nitekim İsrail son iki günde Gazze’de **50’den fazla yüksek katlı binayı imha ettiğini** açıklamış, bunu Hamas’ın askeri altyapısını yok etme amacıyla gerekçelendirmiştir ([apnews.com](https://www.apnews.com)).

İsrail’in bu **tam kapsamlı askeri stratejiyi**, herhangi bir arabuluculuk kanalına başvurmaksızın yürürlüğe koyması beraberinde ciddi riskler getirmektedir. Öncelikle, **Gazze’deki sivillerin durumu bir “insan eliyle yaratılmış kıtlık” seviyesine ulaşmıştır**; yüzbinlerce kişi temel gıda ve suya erişmeden yaşam mücadelesi vermektedir ([apnews.com](https://www.apnews.com)). Gazze Şehri’ni tamamen boşaltma çağrısı, bu insanları daha önce defalarca yerinden olmuş halde güneyde son derece kısıtlı imkânlarla sahip kamplara yığmakta, **insani krizi derinleştirmektedir**.

Nitekim Birleşmiş Milletler’e göre Eylül 2025 itibarıyla **Gazze nüfusunun yarısını aşan bir kitle (yaklaşık 1 milyon kişi) kuzeyde evlerini terk edip güneye yığılmıştır**; buna rağmen binlerce aile ulaşım ve barınma imkânı bulamadığı için çatışma bölgesinde mahsur kalmıştır. Gazze’nin güneyinde dahi altyapı yetersizdir ve insani yardım kuruluşları on binlerce yeni göçmeni barındıracak kapasitenin olmadığı konusunda uyarmıştır.

<https://www.abc.net.au/news/2025-08-20/israel-evacuation-orders-across-gaza-redraw-map/105630686>

İsrail hükümetinin, arabuluculuğu devre dışı bırakarak sadece askeri yöntemlerle Gazze’de zafer kazanacağı düşüncesi **rehine krizi bakımından da büyük sakıncalar** barındırmaktadır. **7 Ekim 2023’te Hamas’ın esir aldığı yüzden fazla İsrailli rehineden halen bir kısmı Gazze’de tutulmaktadır**. Kasım 2024’te ve Şubat 2025’te Katar ve Mısır’ın arabuluculuğuyla sağlanan geçici ateşkesler sayesinde onlarca rehine serbest bırakılmış olsa da hala **48 civarında İsrailli rehin** Hamas’ın elinde. İsrail ordusunun Gazze Şehri’ne arabulucusuz ve tavizsiz bir şekilde saldırması, bu rehinelere hayatını tehlikeye atmaktadır. Ve Netanyahu hükümeti, Hamas’ı tamamen yok etmeye odaklanan stratejisini rehine meselesinin önüne koymuş görünmektedir. **Hamas liderliğinin Doha’da hedef alınması, Netanyahu’nun hayali bir “Hamas’sız Gaza” hedefine ulaşmak uğruna İsrailli rehinelere güvenliğini ikinci plana ittiği şeklinde** yorumlanmaktadır. Hamas sözcüleri, **“Netanyahu’nun bu saldırıyla İsrailli esirleri de feda etmeye hazır olduğunu”** iddia etmişlerdir; zira onlara göre İsrail yönetimi, kalan esirleri sağ salim geri alma umutlarını baltalamak pahasına Hamas’ı askeri yolla tasfiye etmeye girişmiştir.

İsrail’in **arabulucusuz kuvvet kullanma tercihi** uluslararası toplumda da derin endişe yaratmaktadır. Zira arabulucular devre dışı bırakıldığında, çatışmanın kontrolsüz tırmanması ve sivilin korunması mekanizmalarının işlemez hale gelmesi ihtimali yüksektir. **ABD’nin öncülüğünde yürütülen ateşkes ve rehine takası çabalarının** İsrail tarafından bu şekilde sabote edilmesi, savaşın süresiz uzayabileceği ve daha geniş bir bölgesel yangına dönüşebileceği korkusunu artırmıştır. Uzmanlar, Doha’daki saldırının İsrail hükümetinin **ateşkes müzakerelerine**

artık iltifat etmediği ve bunların sonuçsuz kalacağına yeterince inandığı için bu kadar pervasız davrandığı görülmektedir. ABD'nin eski Ortadoğu özel temsilcilerinden Frank Lowenstein, bu saldırının **“İsrail hükümetinin artık bir ateşkes müzakere etmekle ilgilenmediğini ve müzakere sürecinin anlamsızlaşacağını düşündüğü için Hamas'ın müzakere heyetini ortadan kaldırmaya yöneldiğini”** göstermekte olduğunu ifade etmiştir. Bu durum, arabuluculuğun rafa kaldırılmasıyla **Gazze Savaşı'nın tamamen askerî bir zeminde, çok daha yüksek insani bedellerle süreceği** anlamına gelmektedir.

KÖRFEZ ÜLKELERİ VE ABD: DİPLOMATİK KRİZ VE İTTİFAKLARIN SINAVI

İsrail'in Katar'a yönelik saldırısı, **Körfez bölgesinde hem halk düzeyinde hem de liderlik düzeyinde infiale yol açmıştır**. Bugüne dek Filistin konusunda farklı tutumlar benimseyen ve hatta kendi aralarında siyasi gerilimler yaşayan Körfez ülkeleri, bu olay karşısında **benzeri görülmemiş bir dayanışma sergilemişlerdir**. Saldırının hemen ardından **Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Kuveyt, Bahreyn, Umman** gibi ülkeler İsrail'i kınayan açıklamalar yapmış; Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Al Sani'nin cenaze törenine üst düzey katılım ve destek mesajları göndermişlerdir. Özellikle **BAE Devlet Başkanı Muhammed bin Zayid (MBZ)** saldırıdan sonraki ilk gün Doha'ya ziyaret eden ilk lider olmuş; **Ürdün Veliaht Prensi ve Mısır Dışişleri Bakanı** da Katar'a giderek dayanışma göstermiştir. Bu diplomasi trafiği, geçmişte Katar'la ciddi görüş ayrılıkları yaşamış (örneğin 2017-2021 arası Katar ablukasına katılmış) ülkelerin dahi **“Katar'a yapılmış bir saldırıyı kendi egemenliklerine yapılmış saydıklarını”** ortaya koymuştur. Körfez İş Birliği Konseyi (KİK) saldırıyı oybirliğiyle **“aşağılık ve korkakça bir eylem”** olarak nitelemiş; **Arap Ligi** ise İsrail'in davranışının “uluslararası normları tamamen hiçe saydığını, uluslararası toplumun hukuku hiçe sayan bu devletle artık ciddi şekilde yüzleşmesi gerektiğini” vurgulamıştır.

Bu sert söylem birliğine rağmen, **Körfez ülkelerinin somut adım atma seçenekleri sınırlı ve belirsizdir**. Carnegie Endowment uzmanları, Doha saldırısının Körfez başkentlerinde bir “uyandırma alarmı” etkisi yaptığını ancak **İsrail'i caydırmak veya bedel ödetmek konusunda eldeki araçların kısıtlı olduğunu** not etmektedir. Örneğin Kuveytli bir siyaset bilimci, Körfez liderlerine İsrail'i dizginlemek için diplomatik ve mali baskı araçlarını kullanma çağrısı yapsa da önde gelen yorumcular **“Artık İsrail'i tehdit edebilecek bir güç kalmadı”** şeklinde karamsar değerlendirmeler yapmaktadır. Suudi Arabistan ve BAE'de bazı çevreler, **İsrail'e karşı topyekûn bir boykot, ambargo ya da askerî seçeneklerin gerçekçi olmadığını**, onun yerine siyasi baskı ve uluslararası hukuk yoluyla hareket etmenin daha makul olacağını savunmaktadır. Ancak **ABD Başkanı Donald Trump yönetiminin İsrail'e en ufak bir yaptırım veya kısıtlama uygulamayacağını** açıkça belli etmesi, Körfez'in elini zayıflatmaktadır. Trump, Netanyahu'ya zaman zaman duyduğu kızgınlığa rağmen İsrail'e ne askerî yardımı kesme ne de silah satışını erteleme gibi adımlar atmaya niyetli değildir. Bu durum, Körfez liderlerini bir ikilemle karşı karşıya bırakmaktadır: **Ya Washington ve Tel Aviv'i kızdırma pahasına İsrail'e karşı ciddi bir tepki koyacaklar, ya da kendi halklarının gözünde İsrail'in tahakkümüne boyun eğmiş konumuna düşecekler.**

ABD'nin bölgedeki liderlik zafiyeti olarak nitelenen olgu, bu krizle birlikte iyice belirginleşmiştir. Katar gibi **ABD'nin en önemli müttefiklerinden birine ev sahipliği yapan (Al Udeid Üssü) ülke bile İsrail saldırısına maruz kalırken** Washington'un bunu engelleyememiş olması, Körfez'de uzun süredir yazılı olmayan bir güvenlik garantisinin yıkılması demektir. Katar ve komşuları, on yıllardır **“ABD'ye stratejik olarak faydalı ol, ABD seni korur”** varsayımıyla hareket ediyordu. Oysa Doha saldırısıyla görüldü ki, **ABD ya İsrail'i durdurmayı istemedi ya da iradesi yetmedi**. Eski ABD Katar Büyükelçisi Patrick Theros, **“Körfez ülkeleri – başta Suudiler – güvenliklerinin ABD'ye bağlı olduğunu düşünür. Katar'a saldırının engellenmesi ABD için çocuk oyuncağı olmalıydı”** diyerek Washington'un büyük bir güven kaybı yaşadığını belirtti. Uluslararası Kriz Grubu'ndan Yasmine Farouk ise **Körfez'de oluşan algıyı şu sözlerle özetliyor: “Görünüm şu ki, ABD en kötü ihtimalle İsrail'i durdurmak istemedi ve yeşil ışık yaktı; iyi ihtimalle de Körfez müttefiklerinin egemenliğini umursamıyor”**. Bu algı, ABD'nin bölgedeki otoritesini sarsmakla kalmayıp **Körfez ülkelerini güvenlik politikalarında daha bağımsız veya alternatif arayışlara itebilir**. Nitekim Guardian analizine göre, kısa vadede Körfez ile ABD arasında köprüler tamamen atılmasa da (çünkü Körfez hala güvenlik için ABD'ye muhtaçtır), **Arap liderleri ABD'nin taleplerine daha az uymaya, gerektiğinde kulak tıkamaya başlayabilirler**. Trump'ın büyük önem atfettiği **İbrahim Anlaşmalarına (Abraham Accords)** yeni katılımcılar kazandırma hedefi ise, Doha saldırısı sonrasında **“her zamankinden daha uzak”** görülmektedir.

Bu kriz ortamında gözlerden kaçmayan bir diğer boyut da **İsrail'in saldırgan tutumunun Körfez-İran yakınlaşmasını tetikleyebileceğidir**. Son yıllarda Suudi Arabistan ve BAE gibi ülkeler, ABD'nin bölgeden göreceli çekilmeye başlamasıyla **İran'la gerginliği azaltma** yoluna gitmiş ve Mart 2023'te Çin arabuluculuğuyla Suudi-İran diplomatik ilişkileri yeniden tesis edilmiştir. İsrail'in Katar'a saldırması, **Körfez ülkelerinin İran'ı ortak bir tehdit algısının dışında tutup İsrail'i öne koymasına** yol açabilir. Gerçekten de İran, saldırıyı **“Katar'a yapılmış alçakça bir saldırı”** olarak niteleyip Katar'a desteğini belirtirken, Suudi Arabistan ve İran dışişleri bakanları bu vesileyle bir telefon görüşmesi gerçekleştirip İsrail'i kınamada mutabık kalmışlardır (basına yansıyan bilgiler ışığında). Bu

gelişmeler, **İsrail'in sert güce dayalı politikalarının, ortak kaygılar üzerinden önceden hasmane ilişkiler içinde olan aktörleri (örneğin Suudi Arabistan ile İran) birbirine yakınlaştıracabileceği** ihtimalini akla getirmektedir. Nitekim bölgesel gözlemciler, Gazze Savaşı boyunca Tahran ile Körfez başkentleri arasında diplomatik diyalogların arttığını ve İsrail'in eylemlerine karşı söylem birliğinin oluştuğunu belirtmektedir. İsrail'in Körfez'de yarattığı tedirginlik sürdükçe, **Körfez-İran ekseninde temkinli bir iş birliğinin derinleşmesi** olasıdır.

BİR BAŞKA AÇIDAN SALDIRININ KÖRFEZ ÜLKELERİ AÇISINDAN ETKİSİ

9 Eylül'deki İsrail'in Doha saldırısı, Katar'daki Hamas heyetini hedef aldı. Ancak aslında Körfez ülkeleri gizli olarak bu saldırıyı destekliyorlar mı? İsrail gibi bir doğal düşman algısı kimin işine gelir? Sorularına da cevap aramak lazım. Şunu açıkça söylemek lazım ki: Körfez ülkelerinin resmi söylemleri ile gizli stratejik çıkarları çoğu zaman farklıdır.

Körfez Ülkelerinin Resmî Pozisyonuna bakıldığında Katar egemenliği ihlal edildiği için resmî olarak bütün KİK ülkeleri saldırıyı kınamak zorunda kaldı. Kamuoyuna dönük söylemlerinde “bölgesel istikrarın bozulması” ve “egemenlik ihlali” vurgusu yaptılarsa da Bir dizi gizli/stratejik hesap var. Suudi Arabistan ve BAE Hamas'ı ve onun üzerinden İran'ın nüfuzunu kendi rejim güvenlikleri açısından tehdit olarak görüyor. Hamas'ın zayıflaması, İran'ın “vekâlet ağının” darbe alması örtük çıkarlarına hizmet ediyor: İsrail'in bölgede “doğal düşman” imajı ise kendi halklarını kontrol altında tutmak için bir araçtır: Yönetimler “İsrail tehdidi”ni hatırlatarak güvenlikçi politikalarını meşrulaştırabiliyor.

Bahreyn, Kuveyt, Umman ise İsrail'le gerginliği büyütmek istemezler, ama Hamas ve İran'ın zayıflamasını da sessizce destekleyebilirler. Körfez ülkeleri için İsrail tarihsel olarak bir “doğal düşman”dır, özellikle Filistin meselesi üzerinden. Fakat 2010'lardan itibaren İran tehdidi İsrail'den daha öncelikli hale geldi. Bugün için: İsrail'in “varlığı” ve “gücü” Körfez monarşilerinin işine geliyor, çünkü İran'a karşı dengeleyici bir unsur (örneğin BAE ve Bahreyn, Abraham Anlaşmaları ile bunu resmileştirdi).

İsrail saldırıyı Hamas heyetine karşı yaptığını duyurduğu anda **“Operasyonun Görünen Hedefi”** ortaya çıktı ancak doğrudan İran'ın bölgesel nüfuzuna bir darbe niteliğinde olduğu aşikâr. Bu nedenle saldırı, **“İran bağlantılı gruplar nerede olursa olsun vurulur. Katar'ın egemenliği bile bizi durdurmaz”** mesajı içeriyor.

Körfez ülkelerinin özellikle Suudi Arabistan ve BAE'nin İran'ın bölgedeki nüfuzundan kaygılı olması ve saldırının **“İran etkisine karşı kararlılık”** sinyali vermesi aslında bu ülkeler tarafından örtük bir uyarı olarak algılandı. Ve Katar gibi daha bağımsız bir oyuncuya, **“İran bağlantılı unsurlara ev sahipliği yaparsanız güvenliğinizi garanti değil”** mesajı verildi.

Büyük strateji bağlamında Doha saldırısı İsrail'in uzun süredir izlediği **“İran çevreleme stratejisi”**nin bir halkası. Körfez ülkelerine verilen gözdağı aslında: **“İran'a karşı bizimle aynı safta olun”** baskısından ibaret ABD'nin bölgede zayıflayan askeri rolünü kısmen İsrail'in üstlenmeye hazır olduğu mesajı var bunun içinde. ABD kendi güçlü vekilini yaratıyor. Bunun için zaman içerisinde bazı yönetim değişiklikleri beklenebilir.

Sonuç olarak; İsrail'in bu saldırısı sadece Hamas'a değil, Körfez ülkelerine de dolaylı bir uyarı niteliğinde. Katar'a: İran'la fazla yakın durma. Suudi Arabistan/BAE'ye: İran karşıtı blokta bizimle daha sıkı hareket edin. İran'a: Körfez'deki vekilleriniz artık “dokunulmaz” değil mesajları içeriyor.

ULUSLARARASI TEPKİLER VE HUKUKİ BOYUT

İsrail'in Katar'a düzenlediği bu saldırı uluslararası alanda geniş çaplı kınama ve tepkiyle karşılandı. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, **ABD'nin de desteğiyle** 15 üyenin tamamının mutabakatıyla İsrail'i kınayan bir açıklamayı hızla kabul etmiştir. BM Genel Sekreteri António Guterres, saldırıyı **“Katar'ın egemenlik ve toprak bütünlüğünün açık ihlali”** olarak nitelendirerek Katar'ın **“ateşkes ve rehinelere serbest bırakılması için son derece olumlu bir rol oynadığını”** vurgulamıştır. Avrupa Birliği de **“bu saldırının uluslararası hukuku ve Katar'ın toprak bütünlüğünü çiğnediğini ve bölgeyi daha fazla şiddet sarmalına sokma riski taşıdığını”** bildiren sert bir açıklama yayımlamıştır.

Özellikle **Avrupa kamuoyunda** savaşın insani boyutuna dair hassasiyet yükselirken, İsrail'e yönelik eleştiriler de belirginleşmiştir. Avrupa Komisyonu Başkanı **Ursula von der Leyen**³, 10 Eylül 2025 tarihli konuşmasında **Gazze'deki savaş nedeniyle İsrail'e karşı ekonomik yaptırımlar uygulanmasını ve AB-İsrail ticaretinin kısmen askıya alınmasını** önereceğini açıklamıştır. Von der Leyen'in bu çıkışı, savaşın başında İsrail'e verdiği güçlü destekle bilinen bir isimden gelmesi bakımından dikkat çekicidir ve AB içindeki görüş değişikliğini yansıtmaktadır. Nitekim AB'nin 27 üyesi arasında oybirliği sağlanamasa da **İspanya, İrlanda, Belçika, Lüksemburg, Slovenya gibi**

³ Eylül başında “The Left” (sol grubu) ile “Patriots for Europe” (aşırı sağ/suveranist grup) gibi parlamenter gruplar, Ursula von der Leyen ve Avrupa Komisyonu'na karşı yeni güvensizlik önerileri hazırladılar. Gerekçe olarak özellikle şu konular öne çıkıyor: Komisyonun ticaret politikaları (örneğin ABD ile yapılan anlaşmalar, Mercosur ile ilişki vb.), İsrail'in Gazze'deki savaşı ve Komisyon'un bu çatışmaya yeterince tepki göstermediği algısı. Bu önerilerin kabul edilmesi için Parlamento'da belirli sayıdaki milletvekilinin (72 imza) desteği gerekmiş; “Left” grubu bu sayıya ulaştığını bildirmiş durumda.

lkeler İsrail'in eylemlerine karşı daha sert önlemler alınmasını dillendirmeye başlamıştır (rneğin İspanya Başbakanı Pedro Snchez, İsrail'e silah ambargosu çağırısı yapmıştır, vb.). İsrail Dışışleri ise AB içindeki bu eğilimi "talihsiz ve ikiyezl" olarak niteleyerek eleştirmiştir (İsrail Dışışleri Bakanı Gideon Saar, Von der Leyen'in açıklamasının "Hamas'ı cesaretlendireceğini" iddia etmiştir).

Diğer uluslararası aktörler de Katar'a yönelik saldırıyı sert şekilde kınadılar. Kanada Başbakanı Mark Carney, bunu "şiddetin kabul edilemez boyutta tırmanması" olarak tanımlarken, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron saldırıyı **"sebepten olursa olsun kabul edilemez"** bulunduğunu ilan etti. Birleşik Krallık ve Almanya gibi Batılı müttefikler de diplomatik çözüm ağırılarını yineleyerek Katar'la dayanışma beyan ettiler. **Türkiye**, Dışışleri Bakanlığı üzerinden yaptığı açıklamada saldırıyı **"İsrail'in yayılmacı politikalarının ve devlet terörünü benimsemişinin kanıtı"** olarak niteledi. **Rusya ve Çin** de egemenlik ihlali vurgusuyla İsrail'i eleştiren ülkeler arasında yer aldı. **Fas, Ürdün, Cezayir, Endonezya, Malezya, Suriye, Lübnan** gibi birçok İslam İş birliği Teşkilatı lkesi saldırıyı alenen **"saldırganlık eylemi"** olarak tanımlayarak İsrail'i kınadı. Bölgesel rgtlerden **Afrika Birliği** saldırının Orta Doğu'daki kırılgan durumu daha da tehlikeye attığını belirtirken, **bölgenin diğer ülkelerinden de** Katar'a tam destek açıklamaları yapıldı.

Saldırının hemen ardından **Katar, uluslararası hukuki girişimler başlatacağını duyurmuştur**. Başbakan Al Sani, İsrail'in eylemlerini **"medeniyet sahibi ülkelerin davranışından fersah fersah uzak, aşırılık yanlısı bir liderlik"** tarafından gerçekleştirilen bir "ihamet" olarak tanımlamış ve **BM Güvenlik Konseyi'nin yanı sıra Uluslararası Adalet Divanı (UAD) dahil her platformda hukuki süreç başlatmak için çalışacaklarını** ifade etmiştir. Katar, 14-15 Eylül'de ev sahipliği yaptığı Arap-İslam Zirvesi'nde diğer ülkelerden de **uluslararası yaptırımlar** dahil ortak tavır talep etmiştir. **Uluslararası Adalet Divanı'nda** bir dava açılması teorik olarak mümkün olsa da, bunun için BM Güvenlik Konseyi'nin veya tarafların rızasının gerekmesi pratikte engel teşkil edebilir. Yine de, Katar'ın **Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM)** dahil olmak üzere hukukun tüm araçlarını zorlayacağı anlaşılmaktadır. Zira Katar saldırısı, **savaş hukukunun coğrafi sınırlarının ötesine geçilerek egemen bir devlete silahlı saldırı düzenlenmesi** anlamını taşımakta ve bu yönüyle **BM şartı'nın g kullanma yasağının ihlali, yani "saldırganlık suçu"** olarak tartışılmaktadır. Pek çok uluslararası hukukçu, İsrail'in bu eyleminin meşru müdafaa kapsamında savunulamayacağı ve **devlet sorumluluğu doğuran haksız fiil** niteliğinde olduğunu belirtmektedir. **(EK-A: Uluslararası Hukuk Açısından İsrail'in Doha Saldırısı ve Devlet Sorumluluğu)**

BM Güvenlik Konseyi'nde ABD'nin de destek verdiği kınama açıklaması önemli olmakla birlikte, **somut yaptırım mekanizmalarının devreye girmesi ABD vetosu nedeniyle beklenmemektedir**. Bunun zerine Katar, BM Genel Kurulu'nda bir **acil özel oturum** talep etmeyi ve burada bir karar tasarısı ile Uluslararası Adalet Divanı'ndan **danışma görüşü** istemeyi planladığı yönünde sinyaller vermiştir (BM çevrelerinden sızan haberler işığında). Böyle bir girişim, Kudüs'n statüsü konusunda geçtiğimiz yıl yapıldığı gibi, İsrail'in uluslararası hukuk yükümlülüklerini tartışmaya açabilir. Ayrıca UAD'den çıkacak olası olumsuz bir görüş, **İsrail zerindeki diplomatik baskıyı artırmak ve bazı ülkelerin ikili ilişkilerde adımlar atmasına yol açmak** amacıyla kullanılabilir. Nitekim Doha zirvesi sonuç bildirgesinde, **"uluslararası hukuk yollarıyla hesap sorma"** vurgusu yanında **İsrail'le ilişkilerin gözden geçirilmesi** ağırısı da yer almıştır (zellikle daha önce İsrail'le barış anlaşmaları veya normalleşme adımları atmış Arap ülkelerine yönelik).

BÖLGESEL İTTİFAKLAR VE SARSILAN DENGELER

Katar'a yönelik saldırı, Orta Doğu'daki **bölgesel ittifak dengelerini** de ciddi biçimde etkilemiştir. Son yıllarda İsrail ile bazı Arap lkeleri arasındaki ilişkilerde görece bir yumuşama ve normalleşme eğilimi görülmekteydi. **2020'de BAE ve Bahrein'in İbrahim Anlaşmaları'na imza atarak İsrail'le ilişkileri normalleştirmesi**, Fas ve Sudan gibi ülkelerin de benzer adımlar atması bölgede yeni bir dönemin habercisi kabul edilmemişti. Ayrıca **Suudi Arabistan'ın** da ABD aracılığıyla İsrail'le ilişkileri resmileştirme yönünde müzakereler yaptığı bilinmekteydi. Ancak **Ekim 2023'te patlak veren Gazze Savaşı** ve sonrasında yaşanan ağır sivil kayıplar, bu normalleşme dalgasını zaten durma noktasına getirmişti. şimdi **Katar'a yapılan saldırı, İsrail'in Arap dünyasındaki meşruiyetine dair son kırıntıları da yok etme riski taşımaktadır. (EK-B: İbrahim (Abraham) Anlaşmaları Bağlamında Doha Saldırısı)**

Esasen İsrail'in Ekim 2023 sonrası sergilediği tutum, **kendi komşularıyla yaptığı barış anlaşmalarını dahi zora sokmuştur**. Örneğin **Ürdün**, İsrail'le 1994'ten bu yana süren Barış Antlaşması'nın bazı maddelerini (zellikle güvenlik ve diplomatik iş birliği alanlarını) **askıya aldığını** Eylül 2025'te duyurmuştur. **Mısır'da** hkmet, 1979 Camp David barışını tamamen bozmasa da halkın tepkisi zerine İsrail Büyükelçisi'ni geri çağırmış ve güvenlik iş birliğini asgari düzeye indirmiştir (gayriresmi açıklamalara göre). **Fas**, Gazze'deki savaş nedeniyle İsrail'le 2020'de yeniden başlattığı resmi ilişkileri gözden geçirmekte; Rabat yönetimi İsrail'in saldırganlığını kınayan açıklamalar yaparken, Fas kamuoyu da normalleşmeye son verilmesi yönünde güçlü baskı uygulamaktadır. Fas, Ekim 2023'te sembolik olarak İsrail'in Rabat'taki irtibat bürosunu geçici kapatmış ve doğrudan uçuşları askıya almıştı; Doha saldırısından sonra bu baskı iyice artacaktır.

En kritik aktörler olan **Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri** cephesinde de ciddi bir **yeniden değerlendirme** söz konusudur. *Carnegie* analizine göre, **İsrail'in 7 Ekim sonrası Gazze dışına taşan saldırganlığı öyle bir noktaya ulaştı ki, Suudi Arabistan'ın Filistin devleti kurulmadan İsrail'le barış anlaşması imzalaması artık imkânsız hale geldi.** Gerçekten de Riyad yönetimi, Gazze Savaşı'nın ilk günlerinden itibaren İsrail'le normalleşme görüşmelerini askıya almıştı; Doha saldırısı ise bunu belirsiz bir süre için rafa kaldırmıştır. Suudi Arabistan ve BAE, Katar'a saldırıyı açıkça **kendi toprak bütünlüklerine yönelik bir tehdit** olarak gördüklerini ortaya koydular ve İsrail'e karşı ortak tavır alınması için bölgesel girişimlerin öncülüğünü üstlendiler. *Carnegie* Orta Doğu Programı Başkan Yardımcısı Marwan Muasher, **"İsrail'in Ekim 7'den bu yana İran, Lübnan, Suriye, Yemen ve şimdi Katar'ın egemenliğini ihlal ettiği"** gerçeğine dikkat çekerek **"Bu koşullarda Suudi Arabistan'ın Filistin devleti olmadan İsrail'le barış yapması mümkün değildir"** demektedir. Hatta Muasher, İsrail'in Katar'a saldırısının **ABD'yi de zayıf ve müttefikini koruyamaz gösterdiğini** belirterek, **"Bahreyn ve BAE dahi kendi normalleşme anlaşmalarını askıya almayı düşünebilir"** öngörüsünde bulunmuştur.

Nitekim **BAE yönetiminden gelen sinyaller** bu öngörüü destekler mahiyettedir. BAE, Eylül 2025'te yaptığı resmî açıklamada **İsrail'in Batı Şeria'daki ilhak ve yerleşim politikalarının 2020 Abraham Anlaşması'nın ihlali olduğunu** ilan etti. Bu son derece önemli bir çıkıştır, çünkü ilk kez bir Körfez ülkesi normalleşme anlaşmasına rağmen İsrail'i açıkça suçlamıştır. BAE aynı zamanda **İsrail'in Doha'daki saldırısını "açık ve korkakça bir saldırı" olarak niteleyip** Tel Aviv'deki büyükelçisini istişare için geri çağırmıştır (Times of Israel haberine göre). **Bahreyn'in** de Arap-İslam zirvesi sonrası İsrail'le güvenlik alanındaki bazı iş birliği programlarını dondurma kararı aldığı bildirilmektedir (resmî açıklama olmamakla birlikte diplomatik kaynaklarca). Bütün bunlar, **İsrail'in giderek yalnızlaşan bir konuma sürüklendiğinin** işaretidir.

Ayrıca **Arap Ligi'nin Mısır ve Suudi Arabistan inisiyatifiyle aldığı kararlar** da kayda değerdir. Arap Ligi, Eylül ortasında Dışişleri Bakanları düzeyinde toplandığı bir oturumda, **Filistin devletinin tanınması ve desteklenmesi amacıyla kolektif güvenlik önlemleri alınmasını, İsrail'le iş birliğinden kaçınmayı** içeren bir dizi tavsiye kararı kabul etti. Bu çerçevede, üye ülkelere **İsrail'le ilişkilere mesafe koyma** çağrısı yapılmıştır. Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Prens Faysal bin Ferhan, Doha'daki zirvede **"Filistin halkının hakları teslim edilmedikçe bölgede kalıcı barışın mümkün olmayacağını"**, İsrail'in mevcut hükümetiyle normalleşmenin **"gündemde olmadığını"** dile getirmiştir.

Tablo böyleyken Doha Saldırısı çerçevesinde "İsrail saldırısı Katar'ı Zorlama Çabası mı?" sorusunu burada sormalıyız. Aslında dolaylı mesaj: İbrahim anlaşmalarına yaklaşılmaya zorlama olarak okunabilir. İsrail'in Körfez'de asıl stratejisi, İran'a karşı daha geniş bir Arap-İsrail güvenlik bloğu kurmaktır. Katar bu zincirin dışındaki tek önemli aktördür. Saldırı, Katar'ın **"arabulucu ve bağımsız oyuncu"** rolünü zayıflatır, Doha'yı "ya İsrail ile daha fazla iş birliği yap ya da yeni saldırılarla yüzleş" ikilemine sokabilir. Zira Katar'ın arkasında ABD'nin durmaması aslında bu senaryodan hangi sonuçlar çıkabileceğini az çok ortaya koymaktadır.

Bölgedeki bu tepki ve yeniden saf tutma dalgası, **Netanyahu hükümetinin Orta Doğu'da diplomasi yerine güce dayalı tek taraflı politikalarının ters teptiğini** göstermektedir. Netanyahu ve aşırı sağcı ortakları, **İbrahim Anlaşmaları sayesinde Arap ülkelerinin Filistin meselesini ikinci plana atacağını ve İsrail'le dostluk ilişkilerinin Filistin sorunu çözülmeden de sürebileceğini** varsaymışlardı. Hatta İsrail'in bazı bakanları, Arap ülkeleriyle normalleşmenin **"toprak karşılığı barış" ilkesini geçersiz kıldığını, komşularının Filistin davasını unutacağını** iddia etmişti. Oysa geline nokta, **İsrail'in saldırısı bölge ülkelerinde tam tersi bir etki yaratmıştır:** Hem mevcut barış anlaşmaları tehlikeye girmiş, hem de potansiyel normalleşme fırsatları ufuktan silinmiştir. Netanyahu hükümeti, etrafındaki komşularını ya barış anlaşmalarını askıya almaya ya da düşmanca mesafe koymaya iterek aslında **kendi halkının uzun vadeli güvenliğini de tehlikeye atmaktadır.** Zira çevresinde düşmanca bakmayan neredeyse tek bir komşu bırakmayan bir İsrail, sürekli teyakkuz halinde ve izolasyon içinde yaşamaya mahkûm olacaktır. İsrail içindeki bazı eleştirmenler de hükümetin diplomasiye sırt çevirip her cephede savaş açmasının ülkeyi ileride uluslararası yalnızlığa ve meşruiyet krizine sürükleyeceği uyarısını yapmaktadır.

HAYALCİ VE MAKSİMALİST İSRAİL'İN TERCİHİ: DİPLOMASİ YERİNE GÜÇ

Katar'a saldırıyla somutlaşan bu strateji, **Netanyahu liderliğindeki İsrail hükümetinin diplomasi yerine askeri güce ağırlık verme tercihini** en uç noktada yansıtmaktadır. Peki İsrail'in asıl amacı nedir? Bu soruya yanıt ararken Netanyahu hükümetinin ideolojik yapısı ve savaşın seyri ışığında birkaç görünür boyutu vurgulamak gerekir:

- **Hamas'ı Tamamen Tasfiye Etme Hedefi:** Netanyahu, 7 Ekim 2023'te Hamas'ın İsrail'e saldırısıyla başlayan savaşın ilk anlarından itibaren **Hamas'ı tümüyle yok etme** sözü vermiştir. Aradan geçen iki yılda İsrail, Hamas'ın Gazze'deki askeri ve siyasi altyapısına büyük darbeler vurmuş, örgütün Gazze içindeki lider kadrosunun çoğunu öldürmüştür (örneğin Temmuz 2024'te Muhammed Deif ve İsmail Heniyye, Ekim 2024'te Yahya Sinvar suikastlarla öldürülmüştür). Geriye kalan Hamas liderleri daha çok yurtdışında (Doha, Beyrut vb.) bulunmaktaydı. **Katar saldırısı, İsrail'in Hamas liderlerini dünyanın neresinde olursa olsun saf dışı bırakma**

stratejisinin bir parçasıdır. Nitekim 31 Ağustos 2025'te İsrail Genelkurmay Başkanı Eyal Zamir, **“ Hamas bizden saklanacak yer bulamayacak ister kıdemli ister junior olsun nerede bulursak vuracağız ”** diyerek Hamas kadrolarının tüm coğrafyada hedef olacağını ilan etmişti. Dolayısıyla İsrail'in gerçek amacı, Hamas'ın **askeri gücünü ve liderliğini tamamen ortadan kaldırmak**, böylece ülkesi için kalıcı bir güvenlik sağlamaktır. Netanyahu'ya göre, **Hamas var oldukça İsrail vatandaşları sürekli tehdit altında olacaktır**; bu nedenle taviz veya müzakere yerine **“teröristleri her yerde imha etme”** politikası benimsenmiştir. Bu strateji, elbette Hamas'ın silahlı yapısının fiziki tasfiyesine odaklanmış olup, Filistin meselesinin siyasi boyutunu göz ardı etmektedir.

- **Güç Kullanarak Caydırıcılığı Tesis Etme:** İsrail'in bir diğer amacı, **bölgedeki tüm düşman aktörlere karşı mutlak caydırıcılığı yeniden kazanmaktır**. 7 Ekim saldırısı, İsrail'in caydırıcılığının ciddi şekilde sarsıldığını göstermişti. Bunu telafi etmek isteyen Netanyahu ve güvenlik ekibi, sadece Gazze'de değil, **Lübnan Hizbullahı, Suriye'deki İran yanlısı milisler, Yemen'deki Husiler** gibi çevre tehdit unsurlarına da sert darbeler indirerek **“İsrail'e kimse dokunamaz, dokunan bedelini ağır öder”** mesajı vermeye çalıştı. Katar saldırısı da bu mesajın zirve noktasıdır: İsrail, **ABD'nin en büyük üssüne ev sahipliği yapan bir müttefik ülkeyi bile vurabilecek cesaretle** olduğunu göstererek, düşmanlarına hiçbir coğrafyanın güvenli olmadığını anlatmak istemiştir. Bu, bir bakıma **İsrail'in dokunulmazlığının geldiği ürkütücü boyutu** da ortaya koyar. Uluslararası hukuku alenen çiğnese bile İsrail'e ciddi bir yaptırım uygulanmaması, Netanyahu yönetimini daha da pervasız kılmıştır. İsrail Savunma Bakanı İsrail Katz, Doha saldırısı sonrasında **Hamas liderlerini dünyanın her köşesinde kovalamaya devam edeceklerini** ilan ederek bu **sınırsız güç kullanımına dayalı güvenlik doktrinini** teyit etmiştir. Ancak böylesi “sınırsız dokunulmazlık” varsayımı, İsrail'i **uluslararası toplum nezdinde eşi benzeri görülmemiş derecede tecrit olma** tehlikesiyle karşı karşıya bırakmaktadır.
- **Netanyahu'nun İç Politika Hesapları ve Savaşın Sürdürülmesi:** İsrail'in gerçek amacını irdelerken, Netanyahu'nun **iç politik konumunu sağlamlaştırma arayışını** göz ardı etmemek gerekir. 7 Ekim saldırısı Netanyahu hükümetine içeride yoğun eleştiriler getirmiş, istihbarat ve güvenlik zafiyetleri nedeniyle Netanyahu'nun istifası bile talep edilmişti. Ancak Netanyahu, **savaşı sürdürerek ve güvenlik krizini derinleştirerek içerideki siyasi baskıyı bertaraf etmeyi** başardı: “Savaş hali” devam ettikçe muhalefeti bastırdı ve ulusal birlik çağrısıyla koltuğunu korudu. Uzman yorumlarına göre Netanyahu, **sürekli bir savaş durumu** yaratarak iktidarda kalmayı tercih etmektedir. *Carnegie* uzmanı Andrew Leber, **“Netanyahu, Körfez ülkeleriyle yakınlaşmaktansa uzatılmış bir çatışmayı iktidarda kalmanın aracı olarak gördüğünü net biçimde ortaya koydu”** demektedir. Gerçekten de Netanyahu, Katar gibi arabulucuların çabalarını boşa çıkararak ve diplomasiyi reddederek, içeride aşırı sağ tabanına **“teslim olmuyoruz, savaşı sonuna kadar götüreceğiz”** mesajı vermektedir. Bu da onun politik devamlılığı için bir strateji olarak okunabilir. Ancak bu stratejinin bedeli, İsrail'in uluslararası meşruiyetine ve uzun vadeli güvenliğine zarar vermektedir. İsrail toplumunun önemli bir kesimi, **diplomasinin tamamen terk edilmesinin ülkeyi bölgede yapayalnız ve sürekli düşmanlık içinde bırakacağını** dillendirmektedir.
- **Filistin Meselesinin Tasfiyesi ve “Büyük İsrail” İdeolojisi:** Netanyahu'nun başında olduğu koalisyon hükümeti, ideolojik olarak **Filistin topraklarının kalıcı olarak İsrail egemenliğine geçirilmesi** hedefini güden aşırı sağ partileri içermektedir. Bu hükümetin bazı üyeleri açıkça **“Büyük İsrail”** (Nil'den Fırat'a olmasa bile en azından tüm tarihi Filistin'i kapsayan) hedefinden dem vurmaktadır. Netanyahu da Kasım 2024'te **“Artık Filistinlilerle toprak karşılığı barış dönemi bitti, Yahudi halkının tarihi yurtlarında egemen olması gerekiyor”** minvalinde açıklamalar yapmıştır (basına yansıyan demeçleri). *Carnegie* analizinde vurgulandığı üzere, Netanyahu'nun **“Daha Büyük İsrail'e inandığını”** söylemesi boş bir retorik değildir; mevcut koalisyonun önceliği, **Batı Şeria'nın büyük bölümünü ilhak etmek ve mümkün olduğunca çok Filistinliyi buradan sürmektir**. Nitekim Gazze Savaşı boyunca Batı Şeria'da İsrail yerleşimci grupları, ordu gözetiminde çeşitli köylerde **Filistinli sivilleri zorla göç ettirmeye** başlamış; BM bu durumu “etnik temizlik” belirtisi olarak raporlamıştır. Bu bağlamda bakıldığında, İsrail'in Gazze'de Hamas'ı yok ederken aynı zamanda **Gazze'yi de yaşanmaz hale getirip nüfusun önemli kısmını Mısır'a yönlendirme** amacı taşıdığı yönünde iddialar gündeme gelmiştir. İki yıl süren savaşta Gazze'nin büyük kısmı harabeye dönerken, **2 milyondan fazla Filistinli yerinden edilmiş veya mülteci konumuna düşmüştür**. Ancak bu strateji de ters tepmiş; İsrail'in Gazze'de yol açtığı yıkım ve insani kriz, **küresel ölçekte Filistinlilere yönelik sempatiyi artırmış ve yıllardır rafa kalkmış görünen iki devletli çözüm fikrini** yeniden uluslararası gündeme taşımıştır. Yani İsrail'in gerçek amacı Filistin meselesini güç yoluyla tasfiye etmek olsa da fiiliyatta dünya kamuoyu nezdinde tam tersi bir sonuç doğmaya başlamıştır.

Özetle, İsrail'in Katar'a saldırısı ve genel olarak izlediği sertlik yanlısı strateji, **Netanyahu hükümetinin hayalci ve maksimalist bir güvenlik hedefini** ortaya koymaktadır: **Hamas'ı ve hatta geniş anlamda Filistin direnişini tamamen yok ederek, topraklarını genişletmiş ve mutlak güvenliği tesis edilmiş bir İsrail yaratmak**. Bu amaç uğruna Netanyahu, **diplomasiyi reddetmekte, müttefiklerini dahi karşısına almaktan çekinmemekte ve**

uluslararası hukuku çiğnemeyi göze almaktadır. Ancak geline aşamada, bu amaç hem pratikte ulaşılamaz görünmekte hem de İsrail'in çıkarlarına aykırı sonuçlar üretmektedir: Hamas tam manasıyla yok edilemediği gibi (örgütün askeri kapasitesi zayıflasa da ideolojik varlığı sürüyor), **İsrail rehinelere hala kurtarılamamış**, iki yıldır akan kan Gazze'de radikalizmi beslemiş ve İsrail'i uluslararası toplumda **soykırım suçlamalarına** maruz bırakmıştır. Dahası İsrail, **bölgedeki dostlarının güvenini yitirmiş, düşmanlarının nefretini katbekat artırmış** durumdadır.

Sonuç

İsrail'in Katar'a yönelik hava saldırısı, Orta Doğu jeopolitiğinde bir dönüm noktası olarak kayda geçmiştir. Bu olay, İsrail'in güvenlik politikalarında **güç kullanımının sınır tanımadığı yeni bir safhaya** geçtiğini göstermiştir. Netanyahu hükümeti, **diplomasiyi ve arabuluculuk kanallarını açıkça hiçe sayarak** doğrudan militarist yöntemlerle hedeflerine ulaşabileceğine inanmıştır. Kısa vadede Hamas'ın üst düzey isimlerini hedef alarak **intikam ve güç gösterisi** amacı kısmen tatmin edilmiş görünse de, **uzun vadede İsrail açısından ağır diplomatik ve stratejik bedeller** ortaya çıkmaktadır. Müttefik Katar'a saldırılmasıyla birlikte **ABD'nin bölgedeki caydırıcılığı ve ittifak güvencesi** sorgulanır hale gelmiş; Körfez ülkeleri **benzeri görülmemiş ölçüde İsrail'e karşı birleşerek** tepkilerini ortaya koymuştur. **Uluslararası toplum** ise bu saldırıyı topyekûn kınayarak İsrail'in **cezasızlık zırhının artık tehlikeli bir noktaya ulaştığına** işaret etmiştir. BM dahil çeşitli platformlarda ilk kez İsrail'e karşı bu denli geniş mutabakatlı tepki oluşması dikkat çekicidir.

Yine de bu oyunda asıl belirleyici olan aktör **ABD'dir**. Washington, İsrail'in uluslararası hukuku ihlal eden eylemlerine karşı somut bir sınır çizmediği ve yaptırım uygulamadığı sürece, İsrail'in fiili dokunulmazlığı devam edecektir. Bugün geline noktada, **Netanyahu hükümeti ABD'nin kırmızı çizgi koymadığına kanaat getirdiği için** bu cesur adımları atabilmiştir. Körfez ülkelerinin liderleri, ABD'nin bu **"isteksizliğini veya aczini"** net biçimde görmüş ve bunu not etmiştir. Bu nedenle gelecekte **Körfez ülkeleri, güvenliklerini sadece ABD'ye dayalı olarak planlamaktan kaçınabilir; Küresel Güneyde Çin, Rusya gibi aktörlerle daha fazla yakınlaşma veya kendi bölgesel savunma mekanizmalarını geliştirme yoluna gidebilirler.**

İsrail'in gerçek amacına gelince; Netanyahu'nun vizyonu barıştan ziyade **"sonsuz bir zafer"** peşinde gibidir. Filistin sorununu askerî yollarla çözüp bertaraf edeceğine inanmak, bunun uğruna da savaşın maliyetlerini umursamamak Netanyahu ve aşırı sağ ortaklarının temel yaklaşımıdır. Ancak bu yaklaşım **gerçekçi değildir** ve İsrail toplumunun da çıkarına değildir. Zira bu politika, İsrail'i güvenliğe değil, **sürekli bir savaş durumuna ve artan uluslararası tecride** sürüklemektedir. **Suudi Arabistan ve BAE gibi ülkelerle belki onarılması yıllar alacak güvensizlikler** oluşmuştur; **Mısır ve Ürdün gibi kritik komşular** İsrail'e mesafe koymaya başlamıştır; **Avrupa'da** dahi İsrail'e bakış hızla negatif yönde değişmektedir.

Son tahlilde, **Gazze'de iki yıldır devam eden savaşın ve son Katar saldırısının gösterdiği en önemli gerçek şudur: ABD'nin oyuna müdahil olarak kuralları değiştirmemesi halinde, İsrail'in mevcut gidişatı bölgesel düzeni daha da kaotik ve tehlikeli hale getirecektir.** Uluslararası hukuk, güçlünün çıkarlarına feda edilirse, bölgedeki diğer aktörler de kendi hukuk dışı yöntemlerini meşru görmeye başlayabilir. Bu da Orta Doğu'da kural tanımayan çatışmaların çağını başlatır ki kimsenin faydasına olmaz. **Netanyahu hükümetinin diplomasiyi tamamen reddeden ve savaşta "zafer" dışında seçenek bırakmayan tavrı**, şu an için Filistin'de barış umutlarını neredeyse sıfırlamış durumdadır. Bunun yanı sıra **İsrail içinde de rehine aileleri gibi grupların barışçıl çözüm talepleri kulak ardı edilmektedir.** Katar'a saldırı, bu gidişatın bir uzantısı olarak, **Netanyahu'nun diplomasiyi hiçe saydığının en net beyanı** oldu. Sonuçta İsrail, Hamas'ı yok etmek uğruna müttefiklerini ve kendi vatandaşlarını riske atan bir yol seçmiştir. Bu yolun sonunda **İsrail'i bekleyen şeyin gerçek bir güvenlik ve barış mı, yoksa yaptığı soykırımla artan düşmanlıklar içinde yalnızlaşmak mı** olduğu, önümüzdeki dönemde uluslararası toplumun vereceği tepki ve İsrail halkının tercihlerine bağlı olacaktır.

EK-A

ULUSLARARASI HUKUK AÇISINDAN İSRAİL'İN DOHA SALDIRISI VE DEVLET SORUMLULUĞU:

1. Giriş

9 Eylül 2025 tarihinde İsrail, Katar'ın başkenti Doha'da Hamas heyetini hedef aldığı iddia edilen bir hava saldırısı gerçekleştirmiştir. Bu olay, uluslararası hukukta özellikle devlet sorumluluğu doğuran haksız fiil bağlamında ciddi tartışmalara yol açmıştır. Katar'ın uzun süredir Filistin meselesinde arabulucu rolü, Hamas liderlerinin Doha'da faaliyet göstermesi ve Körfez'deki dengeler, saldırının bölgesel ve küresel boyutlarını artırmıştır. Bu çalışma, İsrail'in Doha saldırısını uluslararası hukuk, devlet sorumluluğu teorisi ve karşılaştırmalı örnekler ışığında ele alarak, sorumluluk doğuran bir haksız fiil niteliğini tartışacaktır.

2. Uluslararası Hukuk Çerçevesi

2.1. Güç Kullanma Yasağı ve İstisnaları

Birleşmiş Milletler Şartı md. 2(4), devletlerin uluslararası ilişkilerinde güç kullanmalarını veya tehdidini yasaklamaktadır. Bu yasağın iki istisnası vardır: BM Güvenlik Konseyi'nin yetkilendirmesi (md. 42) ve meşru müdafaa hakkı (md. 51). Doha saldırısında BMGK yetkilendirmesi bulunmamaktadır; bu nedenle İsrail ancak meşru müdafaa gerekçesine dayanabilir. Ancak meşru müdafaa'nın şartları (silahlı saldırı, gereklilik, orantılılık) dikkatle değerlendirilmelidir.

2.2. Egemenlik İlkesi

Egemenlik ilkesi, devletlerin kendi toprakları üzerindeki tam yetkisini ve dış müdahaleye karşı dokunulmazlığını ifade eder. Bir devletin rızası olmadan başka bir devletin topraklarında askeri operasyon yürütmesi, egemenlik ihlali anlamına gelir. İsrail'in Katar'ın rızası olmadan Doha'da gerçekleştirdiği saldırı, bu ilkenin açık ihlali olarak değerlendirilmelidir.

2.3. Uluslararası İnsancıl Hukuk

Cenevre Sözleşmeleri ve ek protokoller, sivillerin savaşın etkilerinden korunmasını düzenler. Doha'daki saldırının sivillerin yaşadığı bir konut kompleksini hedef almış olması ihtimali, sivillerin korunmasına ilişkin yükümlülüklerin ihlali anlamına gelebilir.

3. Devlet Sorumluluğu Teorisi

BM Uluslararası Hukuk Komisyonu'nun 2001 tarihli Devletlerin Uluslararası Hukuka Aykırı Fiillerinden Dolayı Sorumluluğu Taslak Makaleleri (ARSIWA), bir devletin sorumluluğunun doğması için iki şart öngörür: fiilin devlete isnadı ve uluslararası yükümlülüğün ihlali. İsrail'in saldırısı doğrudan IDF tarafından gerçekleştirilmiş olup devlete isnadı açıktır. İhlal edilen yükümlülükler ise güç kullanma yasağı, egemenlik hakkı ve insancıl hukuk kurallarıdır.

4. Olayın Uygulaması

Doha saldırısı, ARSIWA çerçevesinde tipik bir haksız fiil örneğidir. İsrail'in fiili devlete isnat edilebilir ve birçok uluslararası normu ihlal etmektedir. Katar'ın egemenlik hakkı açıkça ihlal edilmiş, sivillerin bulunduğu alan hedef alınmış ve güç kullanma yasağı çiğnenmiştir. İsrail'in gerekçeleri (önleyici meşru müdafaa, terörle mücadele) mevcut uluslararası hukukta geçerli bir savunma oluşturmaz.

5. Karşılaştırmalı Örnekler

1986 ABD'nin Libya'ya saldırısı (Operation El Dorado Canyon), meşru müdafaa gerekçesiyle yapılmış ancak geniş ölçüde eleştirilmiştir. 2007 İsrail'in Suriye'deki Deir ez-Zor nükleer tesisine saldırısı, uluslararası hukuka aykırı egemenlik ihlali olarak görülmüştür. 2011 ABD'nin Pakistan'da Usame bin Ladin operasyonu, devlet dışı aktörlere karşı üçüncü devlet topraklarında güç kullanımının tartışmalı bir örneğidir. Bu örnekler, Doha saldırısının da benzer şekilde uluslararası hukuka aykırı değerlendirileceğini göstermektedir.

6. Sorumluluğun Sonuçları

Katar, İsrail'in sorumluluğunu ileri sürerek BM Güvenlik Konseyi'ne başvurabilir, Uluslararası Adalet Divanı'na dava açabilir ve diplomatik/ekonomik karşı önlemler alabilir. Ayrıca güç kullanma yasağının jus cogens niteliği nedeniyle diğer devletlerin de bu ihlali kınama ve önlemler alma yükümlülüğü vardır.

7. Normatif Değerlendirme

Devlet dışı aktörlere karşı üçüncü devlet topraklarında güç kullanımı, uluslararası hukukta en tartışmalı konulardan biridir. Önleyici meşru müdafaa doktrini, çoğu uluslararası hukukçu tarafından kabul edilmemektedir. Doha saldırısı, bu tartışmaları yeniden gündeme taşımış ve uluslararası hukukun meşruiyet krizini derinleştirmiştir.

8. Sonuç

İsrail'in Doha saldırısı, devlet sorumluluğu doğuran haksız fiil niteliğindedir. Güç kullanma yasağı, egemenlik ilkesi ve insancıl hukuk ihlal edilmiştir. Katar'ın bu ihlali uluslararası mekanizmalara taşıma hakkı vardır ve diğer devletler de erga omnes yükümlülük gereği tepki göstermek zorundadır. Bu olay, uluslararası hukukta devlet dışı aktörlere karşı güç kullanımının sınırlarını ve devlet sorumluluğu doktrininin önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Kaynakça:

- International Law Commission (ILC). (2001). Draft Articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries. Yearbook of the International Law Commission, 2001, Vol. II, Part Two.
- United Nations. (1945). Charter of the United Nations. 26 June 1945.
- Geneva Conventions. (1949). Geneva Convention relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War (Fourth Geneva Convention).
- Shaw, M. N. (2021). International Law (9th ed.). Cambridge University Press.
- Gray, C. (2018). International Law and the Use of Force (4th ed.). Oxford University Press.
- Ruys, T. (2010). 'Armed Attack' and Article 51 of the UN Charter. Cambridge University Press.

İBRAHİM (ABRAHAM) ANLAŞMALARİ BAĞLAMINDA DOHA SALDIRISI

Anlaşmaların Mantiğı ve Kırılın Dengesi

İbrahim Anlaşmaları; BAE ve Bahreyn'in (sonra Fas ve Sudan) İsrail'le normalleşmesini kurumsallaştırarak bölgesel iş birimini "İran'ı dengeleme + ekonomi/teknoloji entegrasyonu" eksenine oturttu. Bu mimari; düşük görünür güvenlik koordinasyonu ve yüksek görünür ticari/sivil iş birimi dengesine dayanıyor. Gazze savaşı ve sivil kayıplar zaten genişletme çabalarını zayıflatmıştı. Doha'daki saldırı, bu dengeyi daha da bozan bir eşik etkisi yarattı.

BAE-Bahreyn hattında sessiz güvenlik

BAE ve Bahreyn, İran'ı sınırlayan güvenlik faydasını önemse de saldırının KİK üyesi bir başkentte yapılması, normalleşmeyi savunmayı iç kamuoyu önünde daha pahalı kılar. Washington'un da "bu tür tek taraflı hamleler uyum riskini artırıyor" uyarısı ilişkilerin siyasi maliyetini büyütüyor. Son haftada Batı Şeria yerleşim planları da BAE ile gerilimi artırdı; Doha saldırısı bunu katladı. Netice: Anlaşmalar çerçevesindeki ticari ve üst düzey görünürlük bir süre daha kısma gidebilirler; güvenlik ve istihbarat teması ise perde arkasında sürer.

Katar: Anlaşmaların dışında, ama mimariye doğrudan etki

Katar İbrahim Anlaşmaları'nın tarafı değil; bölgesel mimaride "arabulucu" rolüyle (Hamas ofisi, rehine/ateşkes diplomasisi) kritik bir düğüm. Saldırı Katar'ın egemenliğine açık ihlal olarak görüldü ve KİK/Arabul ülkeleri düzeyinde kınamalar geldi. Arabuluculuk kapasitesinin zedelenmesi, Gazze ateşkesi/rehine takası dosyasında uyum ülkelerinin de faydalandığı tek kanalı daraltır; yani saldırı dolaylı olarak andlaşmaların ekosistemine negatif dışsalılık üretiyor.

Suudi Arabistan: "genişleme" dosyası daha da soğuyor

2024-25 boyunca Riyad'la normalleşme dosyası zaten ağır seyrediyordu; Washington bu yıl sivil nükleer iş birliğini İsrail'le normalleşmeden ayırttı. Doha saldırısı, Riyad açısından "İsrail'le açık yakınlaşmanın getirilerinden fazla risk yaratan" bir sinyal oldu. Kısa vadede Suudi-İsrail normalleşmesinin ivme kazanması beklenmez; dosya teknik iş birliği kanallarına sıkışır.

Stratejik bilanço: İbrahim Andlaşmaları dayanır mı?

- Güvenlik katmanı: İran vekil ağını sınırlama hedefi paylaşıldığı için arka kapı güvenlik koordinasyonu devam eder. (Bu, Andlaşmaların "gizli omurgası".)
- Siyasi/ekonomik katman: Kamuoyu baskısı ve egemenlik ihlali algısı nedeniyle görünür projelerde yavaşlama, seremoni ve zirvelerde profil düşürme beklenir.
- ABD rolü: Washington (Rubio yönetimi) saldırının rehine/ateşkes süreçlerini baltaladığı görüşünde; bu, Andlaşmaların genişlemesini teşvik eden ABD hattını da zorlar.

Kaynakça:

- Al Jazeera. (9 Eylül 2025). *Israel attacks Hamas leadership in Qatar: What we know*. Erişim: aljazeera.com/aljazeera.com.
- Al Jazeera (Marsi, F. ve diğerleri). (9 Eylül 2025). *Hamas leadership survived Israeli assassination bid in Qatar, official says*. Erişim: en.wikipedia.org/en.wikipedia.org.
- Al Jazeera (Nimoni, F.). (9 Eylül 2025). *What do we know about Israeli strike on Hamas in Qatar?* (BBC çevirisi). Erişim: en.wikipedia.org/en.wikipedia.org.
- The Washington Post (Masih, N. & Brown, C.). (10 Eylül 2025). *With Qatar attack, which countries has Israel struck since October 2023?* Erişim: washingtonpost.com/washingtonpost.com.
- Reuters (Nichols, M.). (11 Eylül 2025). *UN Security Council, with US support, condemns strikes on Qatar*. Erişim: [en.wikipedia.org](http://en.wikipedia.org/en.wikipedia.org).
- The Guardian (Christou, W.). (12 Eylül 2025). *Israel's strike on Hamas leaders in Qatar shatters Gulf's faith in US protection*. Erişim: theguardian.com/theguardian.com.
- The Business Standard (Rizve, S.). (10 Eylül 2025). *Through Qatar attack, Israel again shows disregard for allies and peace negotiations*. Erişim: tbsnews.net/tbsnews.net.
- Carnegie Endowment (Hamzawy, A. ve diğerleri). (11 Eylül 2025). *The Widespread Fallout of Israel's Qatar Strikes*. Erişim: carnegieendowment.org/carnegieendowment.org.
- Associated Press (Shurafa, W. & Magdy, S.). (9 Eylül 2025). *Israeli military urges full evacuation of Gaza City ahead of expanded military operation*. Erişim: apnews.com/apnews.com.
- Associated Press. (10 Eylül 2025). *EU leader calls for sanctions against Israel as airstrikes kill dozens in Yemen*. Erişim: [apnews.com](http://apnews.com/apnews.com).
- Al Jazeera. (11 Eylül 2025). *Global Sumud Flotilla determined to continue to Gaza after Tunisia attacks*. Erişim: aljazeera.com/aljazeera.com.
- Times of Israel. (11 Eylül 2025). *Hamas says Israeli strike on Doha was 'assassination of the entire negotiation process'*. Erişim: [en.wikipedia.org](http://en.wikipedia.org/en.wikipedia.org).
- Katar Dışişleri (Majed Al-Ansari açıklaması). (12 Eylül 2025). *Israeli Treacherous Attack on Qatar Carried Out by Extremist Leadership Far Removed from Behavior of Civilized Countries*. Erişim: [en.wikipedia.org](http://en.wikipedia.org/en.wikipedia.org).
- BBC News. (9 Eylül 2025). *What do we know about Israeli strike on Hamas in Qatar?* Erişim: en.wikipedia.org/en.wikipedia.org.
- PBS News. (10 Eylül 2025). *Qatar digs through the rubble of Israel's attack on Hamas leaders*. Erişim: [en.wikipedia.org](http://en.wikipedia.org/en.wikipedia.org).